

Thema 1

Hanteren

Les 1 : Het gedrag van Paarden

Doelen

Aan het einde van de les kun je...

- uitleggen waarom paarden communiceren
- uitleggen hoe paarden communiceren
- de sociale organisatie van paardenkudde beschrijven

Oriëntatie

Welke vormen van communicatie tussen paarden ken je?

Communicatie

Wat is communicatie?

“Het overbrengen en ontvangen van een boodschap”

Zender -> overdrachtsmiddel -> ontvanger

Belangrijk om de groepsactiviteiten te regelen!

Communicatiesignalen

Geluidssignalen:

- Hinniken – signaleert aanwezigheid
- Briesen – alarm, frustratie, spel
- Kreunen – moe, ongemak
- Gillen – dreiggroet, acute pijn
- Stampen en schrapen - frustratie

Communicatiesignalen

Visuele signalen (signalen die een paard met zijn lichaam en houding laat zien):

- Lichaamshouding – ontspannen / opgewonden
- Lichaamsbouw – voorkeur van merries voor hengsten met een ronde hals
- Gedragsrespons – dreigende agressie:
 - hoofd in de lucht
 - wit van de ogen zichtbaar
 - Staart tussen achterbenen geklemd
- Gedragsrespons – onderdanig en afwachtend
 - Hoofd laag
 - Kauwen

Communicatiesignalen

Chemische signalen (geur, urine, mest, huidafscheidingen, speeksel, adem):

- Identificatie
- Ruimtelijke positionering (groep en individu)
- De ban tussen merrie en veulen
- Signaleren alarm en kalmte
- Seksuele opwinding

Communicatiesignalen

Tactiele signalen (signalen door aanraking):

- Vachtverzorging
- sociale functie, “groomen”, kalmerend effect (vertraagd hartslag)

Wat is sociale organisatie?

Sociale organisatie

Samenstelling van groepen:

- Groepsgrootte varieert van 5 tot 20 (soms meerdere hengsten)
- Een hengst als groep coördinator (hoeden en drijven)
- Een merrie als groepsleider (voorop)
- Dominantie en hiërarchie (driehoeksrelaties)
- Agressie (wordt zo veel mogelijk vermeden, onzekerheid over relatie)
- Dynamiek, de groep verandert (1-jarige, veulenen, kuddehengst wordt vervangen)
- Minimaal 50 meter afstand van andere groepen

Sociale organisatie

Paarden die leven in een groep moeten:

- Individuen kunnen herkennen
- Activiteiten kunnen coördineren
- Elkaars gedrag kunnen herkennen

Sociale organisatie

Voordelen van leven in een kudde:

- Meer uitkijk (roofdieren, voedsel)
- Roofdieren afschrikken of chaos creëren
- Verdediging (hulp van andere kuddeleden)
- Adoptie en pleegzorg

Nadelen van leven in een kudde:

- Concurrentie voedselbronnen
- Dreiging van infectieziekten
- Verwonding door groepsleden

Sociale organisatie

De home range

- Afhankelijk van groepsgrootte en landschap
- 3 tot 50 km²
- Markering
- Kerngebied, grazen, beschutting, drinken en schaduw

DVD

‘De zebra in de stal’

Terugblik op doelen / Evaluatie les

Zijn de doelen behaald? Kun je...

- uitleggen waarom paarden communiceren?
- uitleggen hoe paarden communiceren?
- de sociale organisatie van paardenkudde beschrijven?

Bronnenlijst

- KNHS. (2009). *Paard en welzijn*. Ermelo.
- DVD 'natuurlijk gedrag van paarden'